

Nowe stanowiska roślin chronionych na terenie miasta Poznania

Leszek Bednorz, Paweł Urbański

Katedra Botaniki Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu
60-625 Poznań, ul. Wojska Polskiego 71 c
e-mail: lbednorz@au.poznan.pl

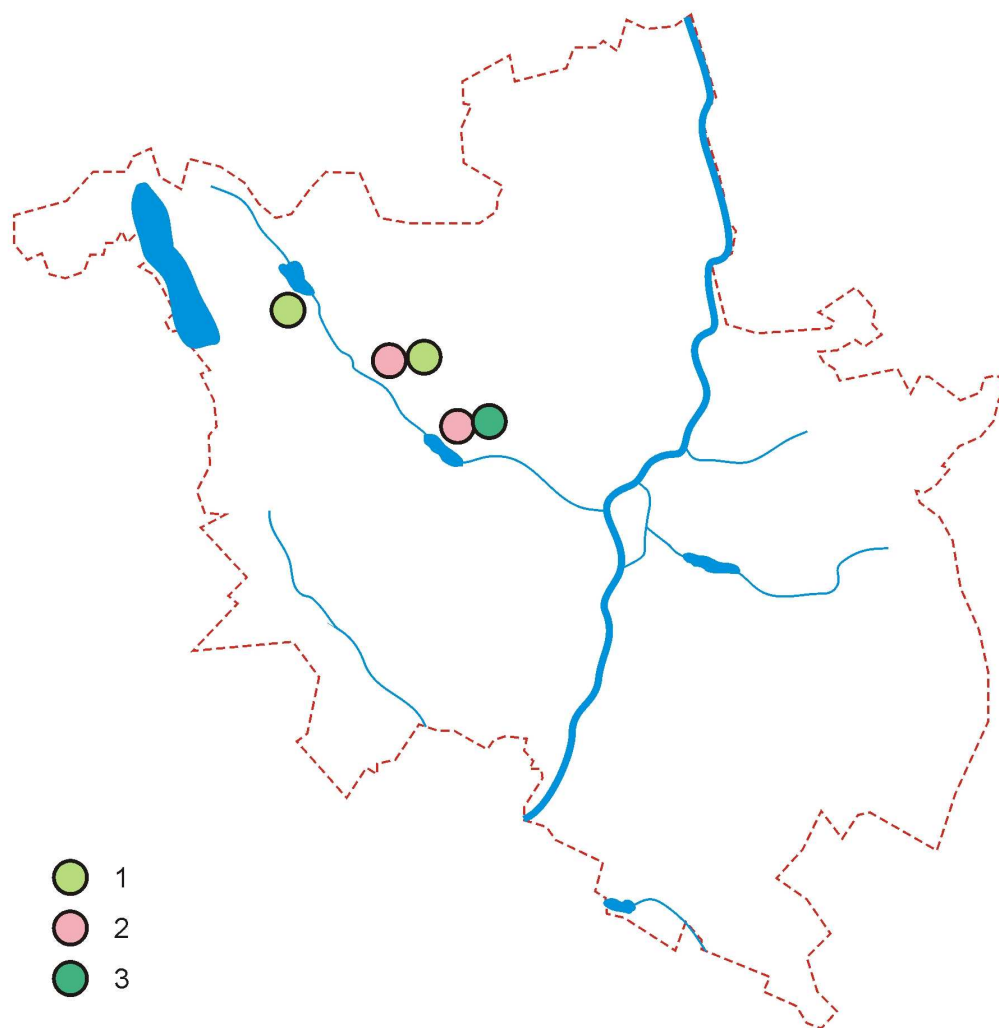
Flora roślin naczyniowych Poznania jest bardzo różnorodna pod względem gatunkowym. W XIX i XX w. odnotowano na obszarze współczesnego Poznania łącznie 1299 gatunków dziko rosnących roślin naczyniowych (Jackowiak 2002).

Wiosną i latem 2007 r. odnaleziono nowe stanowiska trzech następujących gatunków roślin podlegających ścisłej ochronie prawnej: paprotki zwyczajnej *Polypodium vulgare* L. (Polypodiaceae), kruszczyka szerokolistnego *Epipactis helleborine* L. (Crantz) (Orchidaceae) i jarzębu brekinii *Sorbus torminalis* L. (Crantz) (Rosaceae). Wszystkie stanowiska położone są w Gołęcińskim klinie zieleni ciągnącym się wzdłuż doliny Bogdanki – lewego dopływu Warty, w kwadracie ATPOL BC98 (ryc. 1).

Paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare* L.

Na terenie Poznania paprotka zwyczajna notowana była na pięciu stanowiskach. Trzy z nich to stanowiska historyczne, a dwa notowania współczesne pochodzą z lat 50-tych XX wieku (Jackowiak 1993). Gatunek uważany jest za bezpośrednio zagrożony na terenie Poznania (Jackowiak 1993). W 2007 r. odnaleziono paprotkę zwyczajną na dwóch nowych stanowiskach. Pierwsze zlokalizowane jest w lesie nad Jeziorem Strzeszyńskim, na jego południowo-wschodnim brzegu, na łagodnym skłonie o wystawie północnej. Paprotka tworzy tu dwa skupiska o powierzchni 6 m² i 1 m². Drzewostan budują tu sosna pospolita *Pinus sylvestris* i dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, a w warstwie krzewów występuje jarzębina *Sorbus aucuparia* i czeremcha amerykańska *Padus serotina*.

Drugie stanowisko paprotki zostało znalezione na terenie lasów komunalnych Poznania, na wysoczyźnie położonej między Bogdanką i dzielnicą Strzeszyn. Miejsce to zajmują około 20-letnie lasy porolne, których drzewostan tworzy sosna pospolita *Pinus sylvestris* z niewielką domieszką brzozy brodawkowatej *Betula pendula*. Paprotka tworzy tu skupisko zajmujące powierzchnię około 1 m². W bezpośrednim sąsiedztwie płatu z paprotką w warstwie drzew występuje wyłącznie sosna pospolita, a w warstwie krzewów dominuje czeremcha *Padus serotina*. Runo jest bardzo ubogie, za to dobrze rozwinięta jest warstwa mszyska, w której dominuje krótkosz pospolity *Brachythecium rutabulum*.

Ryc. 1. Położenie nowych stanowisk roślin chronionych w Poznaniu; 1 – paprotka zwyczajna, 2 – kruszczyk szerokolistny, 3 – jarzab brekinia.

Fig. 1. New localities of protected plants in Poznań; 1 – *Polypodium vulgare*, 2 – *Epipactis helleborine*, 3 – *Sorbus torminalis*.

Kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* (L.) Crantz.

Storczyk ten należy do grupy apofitów, czyli gatunków rodzimego pochodzenia, trwale utrzymujących się na silnie przekształconych siedliskach antropogenicznych. W Poznaniu gatunek ten notowany był do tej pory na 19 stanowiskach, głównie w kompleksach leśnych słabo przekształconych przez człowieka (Jackowiak 1993). W 2007 r. odnaleziono kruszczyka szerokolistnego na dwóch nowych stanowiskach. Pierwsze położone jest w sąsiedztwie opisanego powyżej stanowiska paprotki pospolitej w lasach komunalnych sąsiadujących z dzielnicą Strzeszyn. Znaleziono w tym miejscu 25 osobników kruszczyka, z których większość kwitła i owocowała. W płatach z *E. helleborine* drzewostan tworzą sosna pospolita i brzoza brodawkowata Runo jest ubogie. Najczęściej spotkamy w nim bodziszka cuchnącego *Geranium robertianum*, jastrzębca kosmaczka *Hieracium pilosella* czy przymiotno kanadyjskie *Erigeron canadensis*. Warstwa mszysta jest dobrze rozwinięta, a dominuje w niej krótkosz pospolity. Drugie stanowisko, na którym znaleziono zaledwie trzy osobniki, zlokalizowane jest na zachodnim brzegu stawu w Lasku Gołęcińskim, w kępie drzew liściastych.

Jarząb brekinia *Sorbus torminalis* (L.) Crantz.

Obecnie w Poznaniu rośnie kilkanaście posadzonych drzew tego gatunku: w Ogrodzie Botanicznym UAM, Ogrodzie Dendrologicznym AR i pojedynczo w zieleni przyulicznej. Mimo, że drzewa te wydają kwiaty i owoce, nie obserwowano dotąd spontanicznego pojawiania się siewek. Wiosną 2007 r. odnaleziono 7–8-letni okaz jarzębu brekinii (120 cm wysokości) na terenie będącym własnością Akademii Rolniczej położonym pomiędzy ulicami Dojazd i Witosa. Ponieważ jest to teren przeznaczony w najbliższym czasie pod zabudowę, znaleziony okaz brekinii przesadzono do pobliskiego Lasku Goleścińskiego, do części będącej własnością Akademii Rolniczej. Wybrano stanowisko półcieniste, w sąsiedztwie krzewów tarniny, na łagodnym skłonie o wystawie południowej.

Proces urbanizacji w rejonie Poznania przyczynił się do zmniejszenia zasobów gatunków szczególnie cennych. W XIX i XX wieku z terenu miasta całkowicie zniknęły 124 gatunki roślin naczyniowych, z których aż 88 znajduje się na czerwonej liście flory Wielkopolski (Jackowiak 2002). Jednakże niektóre fragmenty miasta nadal stanowią ważną ostoję roślin i innych elementów przyrody. Wobec licznych głosów o zanikaniu stanowisk roślin chronionych i rzadkich na terenach poddanych antropopresji, informacje o pojawianiu się nowych stanowisk cennych gatunków roślin wnoszą trochę optymizmu.

SUMMARY

New localities of protected plants in Poznań

New localities of three protected vascular plants were found within urban area of Poznań (BC98 square of the ATPOL grid): *Polypodium vulgare* L. (Polypodiaceae), *Epipactis helleborine* (L.) Crantz (Orchidaceae) and *Sorbus torminalis* (L.) Crantz (Rosaceae).

Piśmiennictwo

Jackowiak B. 1993. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Poznaniu. Prace Zakładu Taksonomii Roślin UAM, 2: 1–409.

Jackowiak B. 2002. Rośliny kwiatowe i paprotniki. *W*: Wśród zwierząt i roślin. Kronika Miasta Poznania, 3: 47–69.

Artykuł należy cytować w następujący sposób / Recommended citation for this publication:

Bednorz L. i Urbański P. 2008. Nowe stanowiska roślin chronionych na terenie miasta Poznania. FORUM (<http://www.iop.krakow.pl/iop/iop.asp?0403>): 3 pp.

Uwaga: Artykuły publikowane na FORUM nie są recenzowane, a jedynie poddawane ogólnej korekcie redakcyjnej (szczegóły w Informacjach dla autorów: <http://www.iop.krakow.pl/iop/pliki/040301.pdf>). Publikacja artykułu nie oznacza, że wyrażone w nim opinie autora prezentują oficjalne stanowisko Instytutu Ochrony Przyrody PAN lub Zespołu Redakcyjnego dwumiesięcznika „Chrońmy Przyrodę Ojczystą”.

Important: Articles presented at the FORUM website receive only very limited internal review (for details see the Information for authors: <http://www.iop.krakow.pl/iop/pliki/040301.pdf>). The views expressed herein are the authors' and do not necessarily represent those of the Institute of Nature Conservation, Polish Academy of Sciences, Cracow, Poland, or the Editorial Board of the journal „Chrońmy Przyrodę Ojczystą”.